

Māra Zālīte

Cicerona balvu saņemot

Ļoti godātais un visu cienītais Jāni Stradiņ! Godātais Latvijas Zinātņu akadēmijas prezident Ojār Spārīti! Godātie Senāta locekļi, akadēmiķi, akadēmiķes! Cicerona balvas saņēmēji, jūs, brīnišķīgie laikabiedri! Dāmas un kungi!

Pateicos par šo atzinību visiem, kas par to parūpējušies, kā arī pateicos Jānim Stradiņam par mani pagodinošo runu. Tas ir tik īpaši – saņemt balvu no cilvēka, kuru es dziļi cienu, apbrīnoju un godinu savā sirdī un prātā kā reti kuru citu uz šīs pasaules. Tas ir cilvēks, kura prāta dziļumu un dvēselisko siltumu man ir laimējies izjust un pieredzēt. Cilvēks, kura devums zinātnē, vēsturē un ieguldījums sabiedrības labumā ir nenovērtējams. Es lepojos un zemojos, paldies!

Varu droši teikt, ka lielākais apbalvojums šodien man ir cilvēki, kuru vidū atrodos. Lancmaņa kungs, – ak, Svētā Lestene! – apsveicu Jūs, un esmu laimīga šo balvu saņemt reizē ar Jums.

Mans latīņu valodas pasniedzējs Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātē Pāvils Zicāns būtu gan visai pārsteigts, ka viņa sliktākajai studentei jēl kad varētu rasties kāds sakars ar klasiskās latīņu valodas laikmeta izcilo pārstāvi Ciceronu. Uz mūžu palicis atmiņā, kā viņš, netikdams galā ar latīņu valodā maz ieinteresēto studenti, stiepa mani pie katedras vadītāja, kurš visā bardzībā lika man turpat uz līdzenas vietas, locīt vārdus *homo homini*. Redziet, latīņu valodā lietvārdiem ir piecas deklinācijas, kuras noteic pēc ģenitīva galotnes. Vienskaitļa nominatīvā, (turklāt nekatrā dzimtē arī akuzatīvā) celms dažkārt ir pārveidojies, piemēram, celms *homin...* Un tā tālāk. Vai vaicājiēt vēl, kāpēc man, jaunai dzejniecei, tas nelikās aizraujoši? Jā, man gāja kā pa celmiem. Bargais biedrs lika man deklinēt *homo homini* 10 reizes. Pēc katras reizes mans iekšējais protests auga spēkā, un pēc desmitās reizes es patvaļīgi piemetināju ...*lupus est! Homo homini lupus est!* Skatījies savam mocītājam tieši acīs. Cilvēks cilvēkam vilks!

Cicerons bija izkopies vairākus runas stilus – atisko stilu, kas ir vienkāršs un lakonisks, kā arī aziānisko daiļrunas stilu. Tas patētiskāks, frāžains un bieži vien tuvs dzejas ritmikai.

Nezinu es, mani draugi, ko teikt.

Vai man ir tādas gudrības, ko es varētu paust šiem krietnajiem ļaudīm, kuri daudz gudrāki ir par mani?

Kurp lai aicinu cilvēkus, ja viņi paši zina, kurp ejams?

Kādu ceļu lai rādu tiem, kam es sekoju?

Kādas atbildes varu es sniegt viņiem, no kuriem pati atbildes gaidu aizvien vēl kā mācekļi?

Ak, kur gan tu esi, mana augstprātība, lai es še varētu sludināt patiesību?

Ak, kur gan tu esi, mana lepņība, lai es justu, cik ļoti un, cik jau sen jau esmu šo balvu pelnījusi?

Nezinu, es, mani draugi, ko teikt, ja nu vienīgi to, ka negribu neko teikt un runāt pret Katilīnu. Negribu saukt - O, tempora, o mores! – Ak, laiki, ak, tikumi!- jo Cicerons tā ir jau izsaucies 63 gadus pirms mūsu ēras, tieši tāpat kā mana vecmāmiņa vēl pirms dažiem gadiem.

Vēlreiz paldies! Ir lūgšana – pateicība. Pateicība – lūgšana. Palīdzi Dies'.